

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 89/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených Mgr. Michalom Ferčákom, advokátom, Bernolákova 29, Topoľčany, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/34/2023 z 30. novembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 26. januára 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že žalobca sa proti sťažovateľom ako žalovaným návrhom podaným na Okresnom súde Nitra domáhal zaplataenia sumy 7 500 eur s príslušenstvom z titulu predloženej zmluvy o pôžičke a uznania dlhu. Okresný súd rozsudkom č. k. 8C/61/2020-218 z 30. augusta 2021 žalobe vyhovel a uložil sťažovateľom povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 7 500 eur s príslušenstvom a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania.
3. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Nitre potvrdzujúcim rozsudkom sp. zn. 25Co/94/2021 z 13. júla 2022, stotožňujúc sa v plnom rozsahu s rozsudkom okresného súdu.
4. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podali sťažovatelia v zákonnej lehote dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzovali z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku

(ďalej aj „CSP“). Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 5Cdo/34/2023 z 30. novembra 2023 dovolanie zamietol a žalobcovi priznal náhradu trov dovolacieho konania.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Za podstatnú otázku v zmysle dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP sťažovatelia označili aplikačný vzťah uznania práva podľa § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka a uznania dlhu podľa § 558 Občianskeho zákonníka, keď relevantnou otázkou bolo, či uznanie premlčaného dlhu má právne následky uvedené v § 110 ods. 1 druhej vete, a teda či takéto uznanie zakladá plynutie novej desaťročnej premlčacej doby aj za situácie, keď dlžník o premlčaní nevedel. Podľa názoru sťažovateľov správny výklad a aplikácia § 558 v spojení s § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka by mali viesť k záveru, že nezakladá.

6. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia pomerne stručne konštatoval, že z obsahu odôvodnení rozsudkov súdov nižšej inštancie, ako aj z obsahu spisu vyplýva, že žalobe bolo vyhovené ako podanej včas po zistení, že sťažovatelia ako dlžníci písomne uznali svoj dlh, čo sa týka dôvodu aj výšky, proti žalobcovi ako veriteľovi a urobili tak, disponujúc vedomosťou, že dlh je premlčaný (teda o jeho premlčaní v čase uznania dlhu vedeli). Nastolená dovolacia otázka preto podľa názoru najvyššieho súdu nie je otázkou, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, čo zakladá neprípustnosť dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, s čím sťažovatelia nesúhlasia.

7. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu je zrejmé, že podstatnú časť svojej argumentácie založil na nesprávnom výklade § 558 a § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka, keď dospel k záveru o odlišnosti týchto inštitútov a konštatoval, že uznanie práva podľa § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka nie je viazané na vedomosť dlžníka o tom, že uznal premlčané právo. Oba sudy nižšej inštancie argumentovali, že aj pri nevedomosti dlžníka o tom, že uznáva premlčaný dlh, dôjde k založeniu plynutia novej desaťročnej premlčacej doby podľa § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Sťažovateľmi formulovaná dovolacia právna otázka vychádzala z názoru, že § 110 ods. 1 a § 558 Občianskeho zákonníka neupravujú dva samostatné inštitúty uznania dlhu/dlhu, ale navzájom spolu súvisia. Ak dlžník o premlčaní nevedel, či už pre omyl skutkový, alebo pre omyl právny, nemá jeho uznanie akékoľvek právne účinky. Na podporu správnosti tohto právneho názoru sťažovatelia poukázali na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/197/2009, ako aj rozhodnutia nižších súdnych inšancií.

8. Záver okresného súdu, že o premlčaní vedeli, považujú sťažovatelia za nepravdivý, pretože nemal oporu vo vykonanom dokazovaní. Napriek tomu ho najvyšší súd nepodrobil v dovolacom konaní prakticky žiadnemu prieskumu z hľadiska posúdenia jeho správnosti a presvedčivosti. V prvom rade sťažovatelia namietali, že okresný súd odkazoval na konkrétnu mailovú komunikáciu, pričom sám uznával, že išlo o komunikáciu medzi žalobcom a žalovaným v 1. rade a žalovaná v 2. rade preukázateľne nebola účastníčkou tejto mailovej komunikácie. Napokon ani listina o uznaní dlhu neobsahuje žiadnu zmienku o prípadnom premlčaní uznaného dlhu. Vo vzťahu k záveru o údajnej vedomosti žalovanej 2 o premlčaní sporného záväzku pôsobí argumentácia súdov arbitrárne a nepresvedčivo.

9. Sťažovatelia v dovolaní poukázali aj na rozhodnutie krajského súdu (č. k. 9Co/4/2022-357 z 28. júla 2022) v obdobnej veci medzi tými istými sporovými stranami (týkajúcej sa iba inej zmluvy o pôžičke), ktorý, vychádzajúc z rovnakej listiny o uznaní dlhu a rovnakej mailovej komunikácie, výslovne konštatoval, že vedomosť sťažovateľov o premlčaní žalobou uplatnenej pôžičky nebola preukázaná. Podľa názoru sťažovateľov správny výklad a aplikácia § 558 a § 110 ods. 1 druhej vety Občianskeho zákonníka mali viesť k záveru, že uplatnený nárok je premlčaný, pretože nemohli nastať účinky plynutia novej desaťročnej premlčacej doby a žalobca nepreukázal, že sťažovatelia v čase tvrdeného uznania dlhu vedeli o jeho premlčaní. Najvyšší súd žiadnym spôsobom nevysvetlil, prečo ignoroval závery vyplývajúce z rozsudku krajského súdu č. k. 9Co/4/2022-357 z 28. júla 2022.

10. Z uvedeného vyplýva, že v podanom dovolaní uplatnili právne relevantnú otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, čo zakladalo prípustnosť dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

11. Pokiaľ ide o prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, najvyšší súd považoval odôvodnenie rozsudkov okresného súdu aj odvolacieho súdu a ich argumentáciu za koherentné a rozhodnutia konzistentné, logické a presvedčivé, s čím sťažovatelia nesúhlasia.

12. Sťažovatelia namietali, že nedostali dostatočnú odpoveď súdov nižšej inštancie na ich námietku predčasného podania žaloby, existencie limitácie vymáhania záväzku, odstúpenia od dohody o limitovaní vymáhania záväzku, nejasnej a neurčitej formulácie dlhu v uznaní dlhu či posúdenia otázky neplatnosti uznania dlhu. Sťažovatelia tiež namietali spornosť svojho postavenia v zmysle zmluvy o pôžičke, konkrétne že z obsahu zmluvy o pôžičke nie je zrejmé, či ich postavenie malo vzniknúť z titulu pristúpenia k záväzku podľa § 533 Občianskeho zákonníka alebo z titulu ručenia podľa § 546 Občianskeho zákonníka. Konajúce súdy sa s touto námietkou vysporiadali tak, že zmluva o pôžičke obsahuje viaceré samostatné právne úkony, pričom posledná veta štvrtého bodu predmetnej zmluvy o pôžičke nemôže byť platne uzavretá, keďže spoludlžníci nemôžu byť zároveň aj ručiteľia. Absentuje však presvedčivá odpoveď na námietku, prečo súdy z dvoch zjavne kolidujúcich záväzkov (pristúpenie k záväzku a ručenie) autoritatívne určili iba jeden z nich ako neplatný.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) rozsudkom najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania sťažovateľov.

14. Sťažovatelia namietajú v zásade nedostatočnú odôvodnenosť rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorý sa nevysporiadal s ich námietkami dostatočne jasne a presvedčivo, ako aj ústavne nekonformnú aplikáciu hmotného práva o premlčaní uznaného dlhu, ktorú sťažovatelia formulovali ako dovolaciu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

15. V nadväznosti na sťažnostnú argumentáciu sťažovateľov ústavný súd, vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia a poukazujúc na svoju stabilizovanú judikatúru, zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať

a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

16. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranné vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

17. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo strany konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranami konania, a preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo strany konania na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

18. Ústavný súd nie je skutkovým súdom, a preto nie je oprávnený preskúmavať skutkové zistenia všeobecných súdov a spochybňovať výsledky záverov vyplývajúcich z nimi vykonaných dôkazov, a to aj za predpokladu vzniku možnosti určitých faktických pochybení v procese vykonávania a posudzovania dôkazov, pokiaľ tieto výsledky hodnotenia dôkazov a posudzovania výsledkov procesu dokazovania zodpovedajú pravidlám právnej a formálnej logiky, nie sú navzájom rozporuplné a vytvárajú celistvý rámec ako podklad na rozhodnutie (m. m. I. ÚS 230/2013). Ústavný súd v tejto súvislosti tiež pripomína, že jeho úlohou nie je pôsobiť ako tzv. štvrtá inštancia súdnictva a poskytovať ochranu pred skutkovými a/alebo právnymi omylmi všeobecných súdov. Výklad a aplikácia zákonov patrí do právomoci všeobecných súdov, a pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu do neho zasahovať.

19. Napokon ústavný súd zdôrazňuje, že jeho úlohou nie je posudzovanie právnej perfektnosti namietaného rozhodnutia všeobecného súdu z hľadiska formálnych požiadaviek vyplývajúcich zo zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov a z týchto aspektov jeho „vylepšovanie“, ale posúdenie jeho ústavnej udržateľnosti (m. m. IV. ÚS 325/08, III. ÚS 462/2012).

20. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu konštatuje, že právne závery, na ktorých je rozhodnutie založené, nemožno hodnotiť ako arbitrárne. Najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom zdôvodnil, prečo v danom prípade nie je založený sťažovateľmi tvrdený dôvod prípustnosti ich dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, a teda že nedošlo

k porušeniu práva na spravodlivý proces zmätočnosťou alebo arbitrárnosťou odôvodnenia rozsudku krajského súdu ako súdu odvolacieho, ktorý na rozdiel od sťažovateľov považoval za zákonné a riadne odôvodnené rozhodnutie. Najvyšší súd predovšetkým v bodoch 12.1 až 12.4 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, poukazujúc na konkrétne časti odôvodnenia potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie (ako organického celku), všetky relevantné dovolacie námietky sťažovateľov (o platnosti zmluvy o pôžičke, ne/platnosti ručenia, limitácie vymáhania záväzku a odstúpenia žalobcu od neho, platnosti uznania dlhu aj s ohľadom na tvrdenú tieseň pri jeho uznávaní) uplatnené ako dovolací dôvod zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP riadne posúdil, konštatujúc predovšetkým správnosť skutkového zistenia o vedomosti sťažovateľov o premlčaní ich dlhu v čase uznania, v dôsledku čoho bolo potrebné aplikovať desaťročnú premlčaciu lehotu, s čím sa spája kladné posúdenie včasnosti podanej žaloby.

21. V danej súvislosti ústavný súd pripomína, že najvyšší súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, má však možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle. Nadväzujúc na uvedené, najvyšší súd vyhodnotil, že závery súdov nižšej inštancie založené na vykonaných dôkazoch a ich posúdení vo vzájomných súvislostiach sú jasné a logické, a preto ich dovolanie v tejto časti zamietol, nenachádzajúc vadu zmätočnosti. Najvyšší súd tak nebol oprávnený prehodnocovať skutkové závery, ku ktorým dospel odvolací súd, čoho sa v podanom dovolaní (ktoré v podstatnom kopíruje ich sťažostnú argumentáciu) sťažovatelia domáhali.

22. Pokiaľ ide o argumentáciu sťažovateľov o inej rozhodovacej praxi krajského súdu v obdobnej veci sťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že rozhodnutia nižších súdnych inštancií nie sú pre dovolací súd záväzné, keďže krajský súd nepatrí medzi najvyššie súdne authority (k namietanej aplikácii čl. 2 ods. 3, ktorý nadväzuje na čl. 2 ods. 2 CSP).

23. Ústavný súd konštatuje, že sťažostné námietky sťažovateľov, ktoré majú charakter polemiky na úrovni zákona a skutkových zistení, ktoré od ústavného súdu požadujú prehodnotenie dokazovania vykonaného všeobecnými súdmi, nie sú spôsobilé spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu z hľadiska namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vo vzťahu k posúdeniu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

24. Pokiaľ sťažovatelia namietali nesprávne právne posúdenie ich vecí [dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP], čo by zakladalo dôvod na odmietnutie ich dovolania v tejto časti ako neprípustného, ústavný súd už opakovane judikoval, že rešpektuje, že samotná otázka posúdenia podmienok na uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy, v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označeného práva sťažovateľa. Súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy preto nie je povinnosť dovolacieho súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ ani nemožno bez

d'alsieho, ak je ústavne udržateľné, považovať za porušenie označeného základného práva. V opačnom prípade by totiž dovolací súd stratil možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného opravného prostriedku vôbec boli naplnené (m. m. I. ÚS 206/2019).

25. *Conditio sine qua non* prípustnosti dovolania podaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 CSP je existencia právnej otázky, od ktorej vyriešenia bolo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu závislé. Sťažovatelia v dovolaní vymedzili dovolaciu otázku, ktorá nebola v aplikačnej praxi odvolacieho súdu dosiaľ riešená, ako otázku, či uznanie premlčaného dlhu má právne následky uvedené v § 110 ods. 1 druhej vety Občianskeho zákonníka, a teda či zakladá plynutie novej desaťročnej premlčacej doby za situácie, keď dlžník o premlčaní nevedel.

26. V právnej veci sťažovateľov je evidentná prepojenosť oboch dovolacích dôvodov z hľadiska nimi namietaného nesprávneho posúdenia založenia plynutia novej premlčacej doby pri uznaní dlhu, ako aj z hľadiska sťažovateľmi tvrdenej nevedomosti o premlčaní ich dlhu proti žalobcovi v čase jeho uznania, ktorá však v súdnom konaní nebola preukázaná, čo malo za následok posúdenie včasnosti podanej žaloby. K uvedenej argumentácii ústavný súd konštatuje, že pokiaľ nebola vedomosť sťažovateľov o premlčaní ich dlhu (ako konajúcimi súdmi konštatovaná skutková okolnosť) diskvalifikovaná už v rámci posúdenia dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, potom posúdenie sťažovateľmi formulovanej dovolacej právnej otázky o účinkoch uznania premlčaného dlhu z dôvodu nevedomosti o premlčaní stratilo opodstatnenie a bolo by hypotetickým právnym názorom najvyššieho otázky na položenú právnu otázku, ktorá by z dôvodu absencie uvedenej podstatnej skutkovej okolnosti nemala žiaden vplyv na meritum veci.

27. Pokiaľ sťažovatelia poukazujú na právne závery najvyššieho súdu v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/197/2009, tieto nemožno na právnu vec sťažovateľov aplikovať práve z dôvodu tam konštatovanej nevedomosti dlžníka o premlčaní uplatneného nároku v čase jeho uznania, ktorá bola dôvodom akceptácie vznesenej námietky premlčania.

28. Vzhľadom na už uvádzané považuje ústavný súd závery najvyššieho súdu o tom, že v dovolaní absentuje také vymedzenie právnej otázky, od ktorej vyriešenia reálne záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, s ohľadom na argumentáciu sťažovateľov uvedenú v dovolaní vo vzťahu k dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, za dostatočne a presvedčivo zdôvodnené.

29. Vzhľadom na uvedené ústavný súd v dotknutej veci odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2024

Libor Duľa
predseda senátu